

De vaste commissie voor Financiën heeft op 24 september 2020 enkele vragen en opmerkingen aan de Minister van Financiën voorgelegd over de brief van 9 september 2020, waarin hij reageerde op het verzoek van de commissie om een brief over de situatie bij de Volksbank.

De voorzitter van de commissie,
Tielen

De adjunct-griffier van de commissie,
Buisman

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Financiën over de ontstane bestuursproblemen bij Volksbank. Zoals bekend maken deze leden zich al langer zorgen over de situatie bij de Volksbank. Die zorgen betreffen vooral de kostengroei, het stagnerende marktaandeel en de kwetsbaarheden van het verdienmodel als «*monoliner*». Met de nu ontstane situatie vragen deze leden zich af of het kabinet het regeerakkoord nog kan realiseren op het punt van de Volksbank en wat daarvan de gevolgen zijn vis-à-vis de Europese Commissie. De leden van de VVD-fractie vragen het kabinet daar in zijn beantwoording uitgebreid op in te gaan.

Governanceverhoudingen

De leden van de VVD-fractie vragen verduidelijking over de verdeling van taken en bevoegdheden tussen NL Financial Investments (NLFi) en de Minister van Financiën. Het is duidelijk dat benoeming en ontslag van de voorzitter van de raad van bestuur (rvb) zwaarwegende besluiten zijn die worden voorgelegd aan de Minister van Financiën. Maar wie voert in de huidige situatie gesprekken met de raad van commissarissen (rvc) van de Volksbank over de nu ontstane situatie? Over welke aspecten wordt de Minister van Financiën geïnformeerd en op welke aspecten instrueert hij NLFi?

Ontwikkelingen bestuur de Volksbank

De leden van de VVD-fractie lezen dat de raad van commissarissen van de Volksbank op 14 augustus 2020 het voornemen heeft geuit de *chief financial officer* (cfo) te ontslaan. Deze leden lezen ook dat het vertrek niet werd ingegeven door financiële aspecten, risicobeheersing of strategie. Graag vernemen de leden van de VVD-fractie welke problemen dan wel aan de orde waren. Kan de Minister van Financiën aangeven wanneer hij voor het eerst op de hoogte werd gesteld van problemen in de directie en kan hij een reconstructie geven van die problemen? Inmiddels blijkt uit de media dat ook het vertrek van de *chief operations officer* (coo) aan de orde lijkt. Kan de Minister van Financiën dat bericht betrekken bij zijn antwoord?

De nieuwe *chief executive officer* (ceo) van de Volksbank heeft inmiddels zijn *green card* ingeleverd. De leden van de VVD-fractie hebben vernomen dat verschillende transacties niet konden worden uitgevoerd door het bezit van deze *green card*. Voorziet de Minister van Financiën nadere problemen als gevolg hiervan?

Vervolg

De leden van de VVD-fractie zijn het eens met de Minister van Financiën dat een stabiel bestuur en gezonde bestuursdynamiek essentieel zijn voor de continuïteit van de bank. Zonder dat deze leden vragen naar toezicht-vertrouwelijke informatie, lijkt het hen aannemelijk dat De Nederlandsche Bank zal aandringen op versnelde verkoop aan een andere financiële instelling om de continuïteit te beschermen. Hoe ziet de Minister van Financiën die continuïteit nu en zou hij versnelde verkoop overwegen? De leden van de VVD-fractie lezen dat de Volksbank wordt onderworpen aan een onafhankelijk en extern onderzoek aangaande de bestuursdynamiek. Wanneer zal dit rapport worden afgerond en wie zal inzage hebben in dit rapport? Ook lezen de leden van de VVD-fractie dat de raad

van commissarissen de Minister van Financiën zal informeren over de toekomstige structuur en invulling van de directie en hoeverre en op welke wijze wil de Minister van Financiën actief invloed uitoefenen op deze beslissingen?

De leden van de VVD-fractie vinden het goed dat de aandacht van het bestuur van de Volksbank is gericht op de toekomst van de bank en de nieuwe strategie voor 2021–2025. Deelt de Minister van Financiën de mening dat deze strategie moet worden herijkt door de recente ontwikkelingen? Zo ja, gaat de Minister van Financiën vragen om een aangepaste strategie? Welke gevolgen zou dit hebben voor de geplande exit?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de reactie van de Minister van Financiën over de situatie bij de Volksbank. Deze leden hebben hier nog enkele vragen over.

De leden van de D66-fractie lezen dat de raad van commissarissen op 14 augustus 2020 heeft aangekondigd besloten te hebben om afscheid te nemen van de cfo. Graag vernemen deze leden van de Minister van Financiën wanneer deze cfo precies is aangesteld en hoeveel dagen hij zijn functie heeft vervuld. Daarnaast lezen de voornoemde leden dat de NLFi pas op 5 september 2020 het aandeelhoudersbesluit heeft genomen waarmee het vertrek van de cfo is geformaliseerd. Kan de Minister van Financiën in een gedetailleerde tijdlijn aangeven wat er deze afgelopen periode, waarmee bedoeld wordt op 14 augustus 2020 tot 5 september 2020, is gebeurd?

De leden van de D66-fractie lezen voorts dat de raad van commissarissen heeft geconcludeerd dat de bestaande dynamiek tussen de directieleden onvoldoende basis vormt voor een constructieve samenwerking. Kan de Minister van Financiën toelichten wat er precies wordt bedoeld met deze passage? Kan de Minister van Financiën daarbij expliciet ingaan op waarom deze conclusie werd getrokken door de Raad van Commissarissen (rvc)? Het lijkt deze leden namelijk aannemelijk dat deze constatering gebaseerd is op bepaalde gebeurtenissen of handelingen in de periode tussen de aanstelling van de cfo en het bekend maken van diens afscheid op 14 augustus 2020. Ook vernemen de leden van de D66-fractie graag een reactie van de Minister van Financiën op de mogelijke redenen die hiervoor gegeven worden in de media. De media lijken te suggereren dat de cfo is ontslagen omdat hij zijn zorgen over «integriteit» binnen de Volksbank had gedeeld met het Ministerie van Financiën en met een journalist van het FD.¹ Kan de Minister van Financiën bevestigen dan wel ontkrachten dat er door de cfo direct contact is opgenomen met het Ministerie van Financiën aangaande «integriteit» («geen sprake van een open en veilig werkklimaat binnen de directie en intolerabel gedrag») die zouden spelen bij de Volksbank? Indien dit contact heeft plaatsgevonden, vernemen deze leden graag wanneer dit contact precies is opgenomen, hoe vaak erover gesproken is en met wie er binnen het Ministerie van Financiën contact opgenomen is. Wanneer werd de Minister van Financiën op de hoogte gebracht van het feit dat er contact opgenomen is met het ministerie door de cfo aangaande de mogelijke «integriteit»? Kan de Minister van Financiën daarnaast ingaan op de suggestie die in het artikel wordt gewekt dat het «aan de bel trekken» past bij het naleven van de bankierseed? Welke waarde kent de Minister van Financiën aan de bankierseed toe en op welke manier dient deze volgens de Minister ingevuld te worden?

¹ FD «Hoe de ruzie in de top van de Volksbank escaleerde», 9 september 2020.

De leden van de D66-fractie lezen in de brief van de Minister van Financiën dat de Minister van Financiën door het NLFI en de rvc is geïnformeerd over deze ontwikkelingen, zijnde het vertrek van de cfo. Kan de Minister van Financiën aangeven wanneer hij precies geïnformeerd is? Ook vernemen deze leden graag waarom de Minister van Financiën door zowel de rvc als het NLFI is geïnformeerd. Aangezien het NLFI de aandeelhoudersfunctie vervult, horen deze leden graag waarom de rvc precies contact zocht met de Minister. Deelt de Minister van Financiën de mening dat het enigszins ongebruikelijk is van een rvc direct contact op te nemen met de Minister van Financiën zeker nu, zo blijkt uit de brief van de Minister van Financiën, het volgens de Minister van Financiën niet gaat om een «principeel en/of zwaarwegend besluit»?

De leden van de D66-fractie vragen over deze mogelijke gang van de cfo naar het Ministerie van Financiën vragen zich af hoe de Minister van Financiën deze mogelijke gang naar het Ministerie van Financiën beoordeeld. Daarbij vragen deze leden de Minister van Financiën expliciet in te gaan op de rolverdeling tussen het Ministerie van Financiën en het NLFI. Deelt de Minister van Financiën de mening dat een gang naar het NLFI, gegeven het feit dat zij de aandeelhoudersfunctie in principe vervullen, logischer was geweest? Kan de Minister bevestigen dan wel ontkrachten dat er contact is geweest tussen het NLFI en de cfo aangaande de in het artikel genoemde «integriteitskwesaties»? Indien dit contact (ook) heeft plaatsgevonden, vernemen deze leden graag wanneer dit contact precies is opgenomen, hoe vaak erover gesproken is en wanneer de Minister van Financiën hiervan op de hoogte is gesteld.

Ook over de kwestie van de *green card* van de ceo hebben de leden van de D66-fractie nog enkele vragen. Zo lezen zij dat de nieuwe ceo zijn *green card* inmiddels heeft ingeleverd. Dit heeft hij echter pas op 4 september 2020 gedaan, terwijl hij al sinds 15 augustus 2020 ceo was. Viel de Volksbank in de drie tussenliggende weken onder het Amerikaanse sanctierecht? Zo ja, heeft dit in deze korte periodes geleid tot onderzoeken van Amerikaanse autoriteiten dan wel boetes? Zou de Minister van Financiën de Kamer op de hoogte willen houden indien het tijdelijk vallen onder het sanctierecht wel leidt tot onderzoeken dan wel boetes? Kan de Minister van Financiën ook aangeven in hoeverre hij op de hoogte was van de aanwezigheid van de *green card*, wanneer hij hiervan op de hoogte werd gesteld en wat hij ondernomen heeft, wetende dat de benoeming van de ceo als zwaarwegend besluit medegedeeld moet zijn aan de Minister van Financiën?

Ook lezen de leden van de D66-fractie dat de rvc heeft toegelicht zich momenteel te buigen over de toekomstige structuur en invulling van de directie. Wanneer heeft de rvc dit laten weten aan de Minister van Financiën? Kan de Minister van Financiën toelichten of dit een intern of een onafhankelijk en extern onderzoek betreft, zeker nu het onderzoek naar de bestuursdynamiek wel expliciet wordt benoemd als een onafhankelijk en extern onderzoek? Kan het onderzoek als gevolg hebben dat de samenstelling van de rvb zal veranderen? Tot slot vragen deze leden zich af of dit onderzoek ook gevolgen kan hebben voor de strategie voor de Volksbank; of wordt de huidige lijn, onafhankelijk van de samenstelling van het bestuur, voortgezet?

In het kopje «*Governance verhoudingen*» lezen de leden van de D66-fractie dat het NLFI onafhankelijk opereert en alleen bij principiële of zwaarwegende besluiten goedkeuring vraagt aan de Minister van Financiën. Deze leden lezen dat de benoeming van voorzitter van de rvc en de voorzitter van de rvb in ieder geval als principeel of zwaarwegend worden aangemerkt. Zij lezen echter zowel in het Toezichtsarrangement

NLFI onder kopje 4.3.5 (*Het nemen van principiële en zwaarwegende beslissingen*) als in de brief dat «*In de wettelijke systematiek is het in eerste instantie aan het bestuur van NLFI om te beoordelen of een voorgenomen beslissing geldt als principieel of zwaarwegend. De Minister zal immers geen volledig zicht hebben op alle voorgenomen beslissingen van NLFI en de reikwijdte daarvan.*»² In het kader van de tweede geciteerde zin is het van belang om te weten wanneer de rvc precies contact zocht aangaande het ontslag van de cfo met het Ministerie van Financiën en of dit gebeurde voordat het NLFI contact zocht. Daarnaast vernemen deze leden ook graag of zij deze passage uit de brief en het kopje 4.3.5 van het toezichtsarrangement zo dienen te lezen dat het ontslag van de cfo wel door het NLFI aangemerkt kan zijn als een «zwaarwegend en/of principieel besluit»? De Minister van Financiën stelt geïnformeerd te zijn, maar schrijft in zijn brief niet expliciet of er sprake was van een «zwaarwegend en/of principieel besluit» waarover hij derhalve een besluit zou moeten nemen. Indien dit inderdaad het geval is en de Minister van Financiën dus inderdaad om een besluit is gevraagd, vernemen deze leden graag, eventueel op hoofdlijnen, hoe het gemotiveerde voorstel van het NLFI aangaande dit besluit luidde en welke onderbouwing hierbij werd gegeven.

Tot slot merken de leden van de D66-fractie op dat er in een korte periode veel wisselingen zijn geweest, zowel binnen de rvc als de rvb.³ Ook lezen deze leden dat er bij het vertrek van de cfo geen financiële of risicobeheersingsaspecten aan de orde zijn. Is de Minister van Financiën gerustgesteld dat de vele wisselingen van de wacht geen risico vormen, mede naar aanleiding van het mogelijke vertrek van de coo⁴, waarover in de media gespeculeerd wordt? Kan de Minister van Financiën aangeven hoeveel bestuurders in de rvc dan wel rvb in de jaren sinds 2015 hun volledige termijn hebben uitgemaakt en hoeveel vroegtijdig zijn vertrokken? En kan hij aangeven, indien men vroegtijdig is vertrokken dan wel ontslagen, hoeveel dagen men in functie is geweest? De voornoemde leden maken zich enige zorgen over de rust en stabiliteit en vragen of de Minister van Financiën die zorgen deelt. Indien dat zo is, op welke manier wil hij deze zorgen wegnemen, hetzij direct hetzij via het NLFI?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks

De leden van de GroenLinks-fractie uiten hun zorgen over de recente gang van zaken bij de Volksbank. Deze leden vinden het zowel goed als noodzakelijk dat er een onafhankelijk onderzoek gestart is alvorens de Nederlandse Staat, via het NLFI, eventueel overgaat tot verdere maatregelen. Deze leden hebben tegelijkertijd een aantal vragen aan het kabinet.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen het kabinet naar de huidige operationele en strategische continuïteit bij de Volksbank. Op kernposities, onder andere in de rvb, zijn verschillende rollen op dit moment niet ingevuld. Daarnaast dreigen essentiële rollen binnen de organisatie vacant te geraken. Kan de Minister van Financiën garanderen dat de essentiële processen van de Volksbank op dit moment doorgang vinden? Kan de Minister van Financiën onderbouwen welke activiteiten op dit moment hinder ondervinden van de personele onrust? Kan de Minister van Financiën aangeven welke acties binnen de invloedssfeer van de Volksbank zelf respectievelijk zijn aandeelhouderschap liggen om ervoor

² NLF, <https://www.nlfi.nl/dynamic/media/43/documents/Toezichtarrangement-2014.pdf>

³ FD, «Cfo Volksbank moet het veld ruimen na ruzies binnen raad van bestuur», 14 augustus 2020

⁴ NRC, «Volksbank dreigt ook operationeel directeur te verliezen», 11 september 2020

te zorgen dat deze activiteiten z.s.m. hervat worden? Zal bijvoorbeeld het enkele maanden durende onderzoek afgewacht worden alvorens er een nieuwe cfo aangesteld wordt? Waarom wel of waarom niet? En hoe beïnvloedt dit de operationele activiteiten?

Wat is, zo vragen de leden van de GroenLinks-fractie, de invloed van de recente personele onrust op de inhoud en uitvoering van de strategie 2021–2025 door de Volksbank? Worden de strategische prioriteiten richting 2021 gewijzigd nu er een nieuwe ceo met een ander profiel aan het roer staat? En zo ja, op welke manier? En waarom?

De leden van de GroenLinks-fractie maken zich zorgen over het gegeven dat er in principe vanuit kabinetszijde nog steeds de wens bestaat uitvoering te geven aan de afspraak met betrekking tot de Volksbank uit het Regeerakkoord. Is de Minister van Financiën het met de leden van de GroenLinks-fractie eens dat het financieel en organisatorisch onverantwoord is om majeure en zulke haast onomkeerbare stappen te nemen met betrekking tot de toekomstige *governance* van de Volksbank, juist nu de interne onrust bij de bank groot is en er een extern onderzoek loopt?

Kan de Minister van Financiën aan de Kamer bevestigen dat, zolang zijn ambtstermijn loopt, hij gegeven de grote onrust bij de Volksbank, deze niet naar de markt zal brengen? Deelt de Minister van Financiën de mening dat, los van financiële parameters, een dergelijke stap de huidige instabiliteit enkel zou vergroten?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister van Financiën wat hij kan delen over de gehanteerde methode van het externe onderzoek. Wordt met medewerkers uit alle lagen van de organisatie gesproken? Hoe gaat een evenwichtig beeld gewaarborgd worden? Zal met voormalige werknemers gesproken worden? Is er naast interviews ook sprake van literatuur-, archief- en documentenonderzoek?

Wat gaat de Minister van Financiën doen om ervoor te zorgen dat de uitkomsten van het externe onderzoek dat nu loopt gaan leiden tot een stabielere interne situatie bij de Volksbank, zo vragen de leden van de GroenLinks-fractie. Is hij bereid van te voren een open grondhouding aan te nemen ten opzichte van zowel kleinere als majeure ingrepen, afhankelijk van wat het meest doeltreffend is? Wat zijn de uitgangspunten van de Minister bij eventueel ingrijpen?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister van Financiën of hij kan aangeven wat de stand van zaken is met betrekking tot het onderzoek dat zijn Ministerie van Financiën zelf zal uitvoeren naar de toekomstopties van de Volksbank, dat uitgevoerd zal worden naar aanleiding van een toezegging aan het lid Snels (GroenLinks), gedaan tijdens het algemeen overleg over de Volksbank op 14 november 2019.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van

de SP

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsreactie naar aanleiding van de situatie bij de Volksbank. De leden van de SP-fractie willen vooropstellen dat zij druk op de Volksbank om meer te denken in puur financiële termen en louter winstbejag te laten domineren boven handelen in breder maatschappelijk belang stellig zouden afwijzen. Is de Minister van Financiën van mening dat hier sprake van is?

De leden van de SP-fractie constateren dat door de raad van commissarissen wordt gesproken van een «nieuwe strategie die misschien nieuwe

competenties nodig heeft». Wat is deze nieuwe strategie? Welke beslissingen zijn er gemaakt over de *governance*-structuur van de Volksbank?

De leden van de SP-fractie vragen hoe het komt dat de relatie van vertrekkend ceo Oostendorp met het Ministerie van Financiën «moeizaam» is? Welke rol spelen daarin de ambities van Oostendorp voor een verder gaande «maatschappelijke missie»? Hoeveel en op welke manier heeft het Ministerie van Financiën invloed op de strategie, missie en visie van de Volksbank? Kan de Minister een overzicht van alle aanwijzingen, directieven en opdrachten van het Ministerie van Financiën aan de Volksbank-directie met betrekking tot strategie, missie en visie aan de Kamer laten toekomen? Voorts lezen de leden van de SP-fractie dat ook de relatie met de Europese Centrale Bank (ECB) moeizaam was. Kan de Minister uitleggen hoe dit komt?

De leden van de SP-fractie hechten veel waarde aan medezeggenschap vanuit de werkvloer, omdat zij ervan overtuigd zijn dat verdere democratisering van organisaties en medezeggenschap van werknemers leidt tot een bestuur dat betere besluiten neemt, die op meer draagvlak kunnen rekenen en meer gericht zijn op lange termijn waarde creatie voor de organisatie en de samenleving. Welke effecten heeft de machtsstrijd aan de top van de Volksbank voor de inspraak en belangen van de medewerkers van de Volksbank en voor de bredere Nederlandse samenleving?

De leden van de SP-fractie constateren dat de raad van commissarissen van de Volksbank niet uitsluit dat er meer wisselingen in de top volgen. Welke verwachte gevolgen heeft dit voor de Volksbank?